

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

อุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ของประเทศไทยได้รับการคุ้มครองและมีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นอุตสาหกรรมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมรถยนต์ตามโครงการในแผนแม่บทของอุตสาหกรรมรถยนต์ไทย โดยมีความพยายามให้ประเทศไทยเป็นดีทรอยต์แห่งเอเชีย โดยพยายามสร้างความแข็งแกร่งให้อุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมสนับสนุนที่สำคัญของอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ให้สามารถสนับสนุนการประกอบรถยนต์ในประเทศได้โดยไม่ต้องพึ่งพาชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์จากต่างประเทศ แต่เนื่องจากประเทศไทยต้องการขยายกำลังการผลิตให้มีจำนวนการผลิตที่ประหยัดต่อขนาดและมีต้นทุนต่อหน่วยต่ำจนสามารถประกอบรถยนต์ที่สามารถแข่งขันด้านราคาได้ ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องส่งออกชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์จำหน่ายในต่างประเทศควบคู่กับการจำหน่ายในประเทศ เมื่อต้องส่งออกไปต่างประเทศที่มีระบบการค้าเสรีความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งจากต่างประเทศจึงมีความสำคัญ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยพร้อมเทคโนโลยีและการจัดการให้อุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทยได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาเทคโนโลยี แต่ในปัจจุบันประเทศไทยจำเป็นต้องลดการกีดกันทางการค้ากับประเทศคู่ค้าตามพันธะสัญญากับองค์การการค้าโลก (WTO) โดยการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันจะต้องไม่มีการกีดกันทางการค้ารูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางภาษีหรือไม่ใช้ก็ตาม ซึ่งอุตสาหกรรมภายในประเทศจะต้องมีความแข็งแกร่งเพียงพอต่อการเปิดการค้าเสรี เนื่องจากจะไม่มีภาครัฐมาคุ้มครองและสนับสนุนได้มากเหมือนในอดีต

การวิจัยครั้งนี้จะวิเคราะห์ถึงศักยภาพของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทย โดยเปรียบเทียบกับคู่แข่งที่สำคัญคือ ประเทศจีนที่มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมรถยนต์และยังมีความได้เปรียบเรื่องค่าจ้างแรงงาน ดังนั้นเพื่อให้การวิเคราะห์สามารถสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน จึงได้นำกรณีศึกษาตลาดประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประเทศไทยส่งออกชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทยไป

มากที่สุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยทำการพิจารณาส่วนแบ่งตลาดชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ในประเทศญี่ปุ่นจากประเทศจีนและประเทศไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีศักยภาพการแข่งขันในตลาดประเทศญี่ปุ่นอยู่หรือไม่ ตลอดจนวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศของ Michael E. Porter เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทย และสามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์ของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทยให้สามารถเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้ในอนาคต ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปในปัจจุบันการส่งออกชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ของประเทศไทยและประเทศจีนไปยังประเทศญี่ปุ่นนั้น ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นไม่มีการเก็บภาษีอากรขาเข้าจากทั้ง 2 ประเทศ เนื่องจากเป็นสมาชิกของ APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation) แต่ลักษณะชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์จากประเทศจีนและประเทศไทยในตลาดประเทศญี่ปุ่นยังมีลักษณะที่คล้ายกันอยู่คือ มักจะเป็นชิ้นส่วนที่ใช้เทคโนโลยีต่ำในการผลิตอยู่ (ชิ้นส่วนที่ไม่จำเป็นต้องมีเครื่องจักรที่ทันสมัยในการผลิต) และประกอบกับประเทศจีนมีต้นทุนการผลิตและการขนส่งไปยังประเทศญี่ปุ่นต่ำกว่าจึงสามารถขายได้ในราคาที่ถูกลงกว่าประเทศไทย ทำให้ผู้ส่งชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ในประเทศญี่ปุ่นที่มีกลยุทธ์การจัดการโดยใช้นโยบาย Global Sourcing (การจัดหาชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์จากทั่วโลกที่ได้คุณภาพและราคาถูกที่สุด) เลือกใช้ชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์จีนเพื่อนำไปประกอบรถยนต์ในประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถลดต้นทุนและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้ในด้านราคา ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ในประเทศไทยและประเทศจีนกับผู้ประกอบการในญี่ปุ่นในปัจจุบัน จะเป็นเป็นกำหนดการผลิตตามแบบที่ต้องการ (Captive Relationship) โดยการกำหนดคุณลักษณะของสินค้าให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนทำหน้าที่ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เอง ซึ่งแน่นอนว่าผู้ผลิตจะต้องเป็นผู้ปรับปรุงคุณภาพและพยายามลดต้นทุนการผลิตเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน ผู้ผลิตสามารถปฏิบัติได้ตามที่กำหนดเท่านั้นที่จะอยู่ได้ในตลาดประเทศญี่ปุ่น ดังนั้นส่วนแบ่งตลาดในประเทศญี่ปุ่นที่มีประเทศจีนสามารถมีส่วนแบ่งเป็นมากที่สุดจึงสามารถแสดงให้เห็นว่าประเทศจีนสามารถผลิตชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ได้ตามที่ประเทศญี่ปุ่นต้องการดังที่กล่าวมาข้างต้น ในขณะที่ปัจจุบันประเทศไทยมีส่วนแบ่งอยู่เป็นลำดับที่ 5 และส่วนแบ่งตลาดของประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะลดลง

2. จากการวิเคราะห์ตามทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ (Theory of Competitive Advantage of Nations) ของ Michael E. Porter โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิด

ความสามารถในการแข่งขันทั้งหมด 6 ด้านคือ ด้านสภาวะการผลิตในประเทศ ด้านอุปสงค์ในประเทศ ด้านอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ ด้านกลยุทธ์โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน ด้านเหตุสุดวิสัย และสุดท้ายด้านรัฐบาล ซึ่งพบว่าประเทศไทยไม่มีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ แม้ว่าปัจจัยรัฐบาลที่ให้ความคุ้มครองและสนับสนุนอุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์อย่างมากมาโดยตลอด แต่เมื่อต้องแข่งขันกับประเทศจีนที่มีความได้เปรียบอย่างมากในด้านต้นทุนทั้งด้านวัตถุดิบและค่าขนส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นแล้ว ทำให้สินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปประเทศญี่ปุ่นที่มีลักษณะการผลิตแบบ Labor Intensive เกิดความเสียเปรียบด้านต้นทุนแรงงานโดยตรง จึงทำให้ส่วนแบ่งตลาดในประเทศญี่ปุ่นของประเทศไทยลดลงเรื่อยๆ ด้วยเหตุผลหลักที่ประเทศไทยยังสามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดในประเทศญี่ปุ่นไว้ได้บางในปัจจุบัน เนื่องจากประเทศไทยมีความสัมพันธ์อันดีมาโดยตลอดในเรื่องการสนับสนุนให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนกับผู้ผลิตชาวไทยหรือสามารถเข้ามาลงทุนเองโดยตรง ดังนั้นจึงเกิดการผลิตชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ในลักษณะเป็น Supply Chain ของบริษัทประกอบรถยนต์ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการส่งชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ของบริษัทในเครือ ซึ่งจะสามารถลดต้นทุนในการขายและสามารถมีจำนวนการผลิตที่ประหยัดต่อขนาดได้ แต่เนื่องจากตลาดรถยนต์ในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีแบบ (Model) และเทคโนโลยีของรถยนต์ที่ผลิตออกมาจำหน่ายไม่ค่อยเหมือนกัน จึงทำให้ประเทศญี่ปุ่นส่งชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์จากประเทศไทยน้อยกว่าประเทศจีนที่มีตลาดรถยนต์ที่คล้ายกันคือมักมีแบบรถยนต์ที่ขายเป็นรถยนต์ขนาดเล็ก (สถาบันยานยนต์, 2005)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ภาครัฐ

1. ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะการนำเข้าวัตถุดิบในการผลิต เช่น เหล็กและอลูมิเนียม ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ประเทศไทยไม่สามารถผลิตได้ในประเทศ และควรสนับสนุนอุตสาหกรรมเหล่านี้ให้เป็นอุตสาหกรรมสนับสนุนอุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ให้ได้

2. จากการที่ผู้ผลิตในประเทศไทยซื้อเทคโนโลยีมาใช้เลยมากกว่าวิจัยและพัฒนาเพื่อใช้เอง และไม่ให้ความสนใจลงทุนในการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นควรพยายามสนับสนุนวิจัยและพัฒนาขึ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทยให้มีเทคโนโลยีที่สูงขึ้นสร้างความแตกต่างให้กับอุตสาหกรรมขึ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทยกับจีน โดยการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลลงสำหรับผู้ประกอบการที่มีการตั้งงบในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และการผลิต

3. ภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการปรับปรุงท่าเรือกรุงเทพฯ ให้สามารถรองรับเรือขนาดใหญ่ได้รวมถึงวางแผนสร้างท่าเรือแห่งใหม่ที่อยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้ประหยัดค่าขนส่งและเพิ่มความรวดเร็วในการส่งมอบ

4. เพื่อเพิ่มอุปสงค์ต่อชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทย ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการหาตลาดส่งออกชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ใหม่ และรถยนต์สำเร็จรูปที่เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องโดยตรง โดยเปลี่ยนทิศทางการส่งออกไปที่ประเทศอื่นนอกจากประเทศญี่ปุ่นที่เริ่มมีความได้เปรียบในการแข่งขันลดลง และพยายามหาตลาดใหม่ๆ ที่ได้ผลประโยชน์จะเกิดการค้าเสรีให้มากขึ้น โดยประเทศในภูมิภาคอาเซียนและโอเชียเนีย

5. ขยายโซนการส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ให้เกิดความสะดวกขึ้น โดยการรวมตัวของอุตสาหกรรมรถยนต์ ตั้งแต่อุตสาหกรรมคั่นน้ำถึงปลายน้ำ ทำให้อุตสาหกรรมขึ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทยอยู่ใกล้กับอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์เพื่อประหยัดต้นทุนขนส่งและความสะดวกให้กับผู้ผลิตรถยนต์เพิ่มสัดส่วนการใช้ชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ในประเทศขึ้น

ภาคเอกชน

1. ผู้ประกอบการควรพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อเพิ่มยอดปริมาณการผลิต โดยยังมีมาตรฐานตามที่ลูกค้ากำหนด โดยเฉพาะชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ที่ต้องการความแม่นยำสูงในการผลิต ซึ่งในส่วนนี้ประเทศจีนยังผลิตได้น้อยและต้องนำเข้าจำนวนมากอยู่ จึงทำให้สิ่งนี้เป็นโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถเพิ่มกำลังการผลิตชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ไทยได้ในการส่งออกไปยังประเทศจีนที่ต้องการขึ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์เพื่อตอบสนองความต้องการในประเทศเป็นจำนวนมาก และประเทศอื่นที่ประเทศจีนไม่สามารถตอบสนองความต้องการประเภทนี้ได้ นอกจากนี้ยังสามารถผลิตเพื่อส่งให้อุตสาหกรรมประกอบ

รถยนต์ในประเทศ ซึ่งสามารถลดการนำเข้าชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์ชนิดนี้ลง ส่งผลให้รถยนต์ที่ผลิตในประเทศไทยใช้ชิ้นส่วนในประเทศมากขึ้น

2. พยายามพัฒนาตราสินค้าเพื่อให้ลูกค้าเชื่อถือ โดยเฉพาะการผลิตชิ้นส่วน OEM ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยตรงจากผู้ผลิตรถยนต์ เพื่อสร้างความแตกต่างในตลาดและตลาด OEM เป็นตลาดที่ใหญ่ จนสามารถมีการผลิตที่ประหยัดต่อขนาดได้และทำให้ต้นทุนงที่ต่อหน่วยลดลง เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันด้านราคาได้

3. ภาคเอกชนควรให้ความสำคัญในการวิจัยและพัฒนาสินค้าให้มากกว่านี้ เพื่อให้สามารถเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตและนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างความสามารถได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ข้อจำกัดในด้านข้อมูลบางประการ โดยในส่วนของปัจจัยการผลิตด้านวัตถุดิบไม่สามารถรวบรวมได้ในส่วนของราคาวัตถุดิบในประเทศจีนและประกอบกับประเทศจีนมีการสรุปข้อมูลประจำปีเพื่อเผยแพร่ซ้ำ บางส่วนยังเป็นความลับอยู่และเอกสารส่วนมากเป็นภาษาจีน ทำให้ในบางส่วนของការวิเคราะห์เป็นข้อมูลที่ย้อนหลังและไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้นถ้าการวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยควรเพิ่มเติมในส่วนนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ในส่วนของการส่งออกควรวิเคราะห์ตลาดที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันที่ดีมาเปรียบเทียบกับเช่น ประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย เพื่อให้ประเทศไทยสามารถทราบความเชื่อมโยงของปัจจัยสนับสนุนและศักยภาพการแข่งขันในอนาคต แล้วสามารถมุ่งพัฒนาการผลิตเพื่อตอบสนองในตลาดที่ประเทศไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น